

St. M.

"Zur Geschichte des erzgebirgischen Bergbaues", Siegfried Sieber, Halle an der Saale 1954 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 4/2, 379-380

1959

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ficznie z Kluczborkiem, wybudowana została na polecenie Fryderyka II dla celów pruskiego przemysłu zbrojeniowego.

Autor podaje pewne dane odnośnie technicznych urządzeń huty oraz jej produkcji i kooperacji z sąsiednimi zakładami. Poruszone są również sprawy robotnicze zakładu w przeszłości. Osobny rozdział kreśli jego dzieje po wyzwoleniu, mówiąc już o Zakładach Metalowych Przemysłu Terenowego (stąd niezbyt precyzyjny tytuł broszury).

Nieco ilustracji i reprodukcji starych planów, przypisy i indeks uzupełniają dość skromny, w ramach popularno-naukowego opracowania utrzymany tekst.

St. M.

Karol Jonca, *Rozwój przemysłu górniczo-hutniczego w Bytomiu i w rejonie bytomskim (od połowy XX wieku do 1917 roku)*. Rozdział (s. 233—273) pracy zbiorowej: *Dziewięć wieków Bytomia*. Wydawnictwo „Śląsk”, Katowice 1956, s. 564.

Zbiorowe dzieło jubileuszowe poświęcone 900-leciu Bytomia przynosi m. in. rozprawę K. Joncy omawiającą przelomowy okres najintensywniejszego rozwoju przemysłu ciężkiego i górnictwa na Górnym Śląsku.

Poważna baza surowcowa w rejonie Bytomia złożona z rud cynku i ołowiu oraz z węgla kamiennego stała się podstawą przemysłu górniczego i hutniczego. Autor omawia kolejno górnictwo węgla i rud metali, a następnie hutnictwo cynku i ołowiu i wreszcie przemysł żelazny. Przedstawia stosunki produkcji i jej rozwój związany z rosnącymi również kapitałami przemysłowców niemieckich. Obok ekonomicznej i technicznej strony zagadnienia przy opisie stanu i potencjału przemysłu oraz produkcji zakładów przemysłowych, podaje autor też wiele danych o robotnikach (głównie Polakach), ich warunkach i położeniu. Zagadnienie to traktuje nie tylko z socjalnego, ale i z narodowościowego punktu widzenia.

St. M.

Siegfried Sieber, *Zur Geschichte des erzgebirgischen Bergbaues*. „Monographie zur Kultur- und Wirtschaftsgeschichte Sachsens”. Ein Volks- und Heimatbuch für das Erzgebirge. Halle an der Saale 1954, s. 135, zdjęć w tekście 35.

Popularnonaukowe opracowanie dziejów górnictwa Gór Kruszcowych w Saksonii informuje o przeszłości tego sąsiadującego z Czechami zagłębia. Prócz wiadomości historycznych, dotyczących ważniejszych ośrodków pracy górniczej i hutniczej i wybitniejszych ludzi tam działających (Rülein von Kalbe, G. Agricola, A. G. Werner, B. Cotta, K. Müller i in.), autor podaje dane z zakresu techniki pracy, produkcji i narzędzi. Bogactwo Gór Kruszcowych stanowiły prócz rud żelaza także rudy metali nieżelaznych oraz metale i kamienie szlachetne. Autor poświęca osobny rozdział Akademii Górniczej we Freibergu. Kre-

śląc fazy świetności i upadków zagłębia Gór Kruszcowych w ciągu dziejów, wspomina w końcu o rozpoczętej w 1946 r. na wielką skalę odbudowie tamtejszego górnictwa po zniszczeniach ostatniej wojny.

St. M.

Natalia Gąsiorowska, *Górnicy i Hutnicy w Królestwie Polskim 1864—1866*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1957, s. 157.

Praca N. Gąsiorowskiej, wydana przez Instytut Historii PAN, informuje o stosunkach pracy w przemyśle górnym i hutniczym w Królestwie Polskim bezpośrednio po powstaniu styczniowym. Autorka kładzie nacisk na położenie górnika i hutnika polskiego w przełomowym momencie likwidacji górnictwa rządowego oraz na przedstawienie sprawy uwłaszczenia górników i hutników jako części procesu uwłaszczenia włościan.

Z treści pracy widać wykorzystanie obszernego materiału archiwalnego, danych statystycznych, zestawień, tablic itp. materiałów ilustrujących warunki materialne robotnika, jego zarobki, wydajność pracy, wysokość produkcji zakładów itd. Dane te orientują czytelnika nie tylko w rozmiarach produkcji górniczej i hutniczej, ale przede wszystkim mówią o sile roboczej, źródłach jej rekrutacji, jej liczebności i warunkach pracy i bytu w okresie ważnych zmian w przemyśle Królestwa Polskiego.

St. M.

W. Pauli, L. Rosenfeld V. Weisskopf, *Niels Bohr and the development of physics*. Essays dedicated to Niels Bohr on the occasion of his seventieth birthday. Pergamon Press, London 1955, s. 195.

Książka ta jest wyrazem hołdu złożonego wielkiemu fizykowi z okazji 70-ej rocznicy jego urodzin. Niels Bohr pracuje od kilkudziesięciu lat nad zagadnieniami pasjonującymi współczesną fizykę. W rozprawach i pracach naukowych, znanych obecnie na całym świecie, zajmuje się on głównie teorią kwantów i względności oraz strukturą i zachowaniem się atomów.

Książka składa się z kilku rozpraw, napisanych przez uczonych — przyjaciół i bliskich współpracowników Bohra z Anglii, Stanów Zjednoczonych, Danii, Szwecji, ZSRR i NRD. Rozprawy dotyczą tych problemów fizyki, którym Niels Bohr poświęcił wiele lat wyteźzonej pracy i które głęboko ukochał. Czytelnik książki może zaznajomić się nie tylko z aktualnymi zagadnieniami absorbującymi fizyków, lecz również z postępem myśli ludzkiej w okresie ostatnich dziesiątków lat i z historią fizyki. Jasny i zrozumiały tok rozumowania poszczególnych prac wprowadza w poważne zagadnienie nuklearne, które pasjonują nie tylko fachowców i polityków, dyskutujących na konferencjach międzynarodowych, lecz także wielu ludzi myślących trzeźwo o niebezpieczeństwie nuklearnym. Książka ta zainteresuje niewątpliwie również historyka nauki z punktu widzenia historii fizyki ostatnich kilkudziesięciu lat.

M. B.-N.